

LB-2001-2644

INSTANS:	Borgarting lagmannsrett - Dom.
DATO:	2002-12-16
DOKNR/PUBLISERT:	LB-2001-2644
STIKKORD:	Ærekrenkelse - avtalerett. Straffeloven § 246 og § 247, EMK art. 10 og art. 6, skadeserstatningsloven § 3-6.
SAMMENDRAG:	Steinar Bastesen saksøkte avisen Verdens Gang AS og ansvarlig redaktør i avisen for ærekrenkelse. Avisen hadde i en artikkel skrevet at Bastesen var bøtelagt igjen for kvotejuks. Artikkelen ble senere beriktiget i avisen idet det ble presisert at Bastesen ikke var bøtelagt. Bøteleggelsen gjaldt et aksjeselskap der Bastesen var største aksjonær og styreformann. Lagmannsretten, med fire meddommere, kom til at partene hadde inngått avtale om at Bastesen hadde frafalt krav mot VG og at denne avtalen var til hinder for at saken kan reises. Uttalelse om passivitetsvirkning. En fagdommer dissenterte.
SAKSGANG:	Oslo tingrett Nr 98-05106 A/42 - Borgarting lagmannsrett LB-2001-2644 A/02. Anke til Høyesterett nektet fremmet, HR-2003-232 .
PARTER:	Ankende part: Steinar Bastesen (Prosessfullmektig: Advokat Per Danielsen). Motpart: 1. Verdens Gang AS 2. Sjefredaktør Bernt Olufsen (Prosessfullmektig: Advokat Ingvald Falch).
FORFATTER:	Lagdommer Erik Chr. Stoltz, formann. Lagdommer Einar Kaspersen. Ekstraordinær lagdommer Gunnar Vefling. Meddommere: Fungerende rådgiver Cynthia Carolyn Henriksen. Pensjonist Håkon Nygård. Arkivar Bodil Staavi Grimmer. Direktør Werner Gudem Karlsson.

Saken gjelder krav om oppreisning etter ærekrenkelse og hvorvidt kravet er frafalt etter forlik.

Avisen Verdens Gang (i det følgende ofte omtalt som VG) hadde 24. oktober 1997 et stort oppslag på side 3 med overskriften « Bastesen bøtelagt ... igjen ». Teksten var ledsaget av et stort bilde av Bastesen. Sideteksten til bildet var « Månelyst: Nyvalgt representant Steinar Bastesen holdt i går sin første tale i Stortinget ». Inngressen lyder slik: « Nyvalgt stortingsmann og medlem av finanskomiteèn Steinar Bastesen har fått bot for kvotejuks - for annen gang. Men heller ikke denne gang betaler Bastesen. »

I artikkelen er det videre gjengitt intervjuer med Bastesen, politifullmektig Jullumstrø som utferdiget forelegget, og distriktssjef Ola Sverre Roald i Fiskeridirektoratets kontrollverk.

I intervjuene omtaler Bastesen og Jullumstrø to forskjellige situasjoner. Bastesen legger vekt på en dom fra Vesterålen herredsrett fra 1995 der han fremhever at han ble frifunnet på alle punkter og at dommen ikke ble anket. I intervjuet sier han videre at han føler seg forfulgt og hvis det « holder på lenger på denne måten slår jeg heller selskapet konkurs ».

Jullumstrø forklarer i sitt intervju at han våren samme år ble utstedt et forelegg for overfiske av torsk og for at fiskebåten « Havliner » ikke meldte fra om at de lå i fiskerisonen og fisket. Forelegget ble ikke vedtatt. Det fremgår videre av intervjuet at Jullumstrø besørget utferdigelse av nytt forelegg for samme forhold, men med en noe annen ordlyd. Utover dette ønsket Jullumstrø ikke å kommentere forelegget, heller ikke om størrelsen på inndragning og bot. Han tilføyet imidlertid at « dersom Bastesen og styret i rederiet nekter å vedta det, vil saken bli oversendt retten de nærmeste dagene. »

I VG 26. oktober var det inntatt en liten enspaltet notis med overskriften « Bastesen krever 500.000,- kroner ». Bastesens advokat, Per Danielsen, uttalte i avisintervjuet at Staten ved

politifullmektigen ville bli avkrevd oppreisning for uttalelser politifullmektigen hadde kommet med i pressen. Advokaten uttalte videre i intervjuet: « Forelegget er rettet mot aksjeselskapet Hafi og skipperen om bord i « Havliner ». Det første forelegget var rettet mot Bastesen personlig. Det ble nektet vedtatt. »

Saken mot Staten ble etter det som er opplyst for lagmannsretten ikke forfulgt videre.

Den 19. januar 1998 henvendte advokat Danielsen seg til VG vedrørende oppslaget 24. oktober året før. Det ble i brevet gjort gjeldende at oppslaget inneholdt gale opplysninger som måtte anses ærekrenkende for Bastesen. Det ble vist til at Bastesens person ble blandet sammen med at han var styreformann for et aksjeselskap som saken egentlig gjelder. Avisen ble bedt om å gi en beriktigelse samt å fremkomme med forslag til forlik vedrørende beløp for oppreisning og saksomkostninger.

VG v/ sjefredaktør Bernt Olufsen besvarte brevet 29. januar. Som vedlegg til brevet ble oversendt utkast til presisering som ble lovet inntatt på godt synlig plass i avisen. Det ble videre blant annet vist til at forholdet også var presisert av advokat Danielsen i det korte intervjuet 26. oktober året før. Olufsen beklaget samtidig at han ikke var blitt gjort oppmerksom på denne nyansen tidligere.

Utkastet til beriktigelse ble godtatt og det ble inntatt på side 3 i VG 3. februar 1998. Overskriften lyder: « Steinar Bastesen ikke bøtelagt. » I teksten ble det presisert at selskapet Hafi AS ble ilagt inndragningsforelegg med hjemmel i lov om saltvannsfiske. Det ble videre opplyst at forelegget ble sendt styrets formann i selskapet som drev fiskebåten « Havliner », Steinar Bastesen, som er enestyre og majoritetseier i Hafi AS. Det ble også opplyst at selskapet ikke hadde vedtatt forelegget. Artikkelen avsluttes med at VG beklaget at dette ikke var mer presist uttrykt tidligere.

Etter at denne presiseringen stod på trykk i VG, meddelte Olufsen i brev til advokat Danielsen at avisen ikke fant grunnlag for et oppreisningskrav.

Et par uker senere, den 19. februar 1998, var både Bastesen og Olufsen til stede ved Norges Banks årsmiddag på Grand hotell. Etter middagen ble de to sittende ved siden av hverandre ved samme bord for servering av kaffe avec.

I samtalen mellom Bastesen og Olufsen ble forlik diskutert. Det er uenighet mellom partene hva som kom ut av samtalen. Olufsen hevder at det ble inngått avtale om at Bastesen frafalt kravet om økonomisk kompensasjon. Bastesen på sin side hevder at de bare ble enige om at han skulle gjøre sitt beste for å få brakt saken til avslutning.

Etter dette var det ingen kontakt mellom partene før 9. juni 1998 da Bastesen tok ut stevning mot VG og Olufsen med krav om oppreisning.

Oslo byrett (nå tingrett) avsa 14. mai 2001 dom med slik *domsslutning*:

1. Verdens Gang AS og Bernt Olufsen frifinnes.
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Steinar Bastesen har i rett tid anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Verdens Gang AS og Bernt Olufsen har tatt til motmæle. Ankeforhandling ble holdt i Oslo i dagene 19. og 20. november 2002. Steinar Bastesen møtte med sin prosessfullmektig og avga forklaring. Bernt Olufsen møtte og representerte samtidig Verdens Gang AS. Han avga forklaring. Bernt Olufsen og Verdens Gang var representert ved samme prosessfullmektig. Det ble dessuten avhørt 2 vitner, hvorav den ene ved telefonavhør, og foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken. Saken står i det vesentlige i samme stilling som for byretten. Om saksforholdet for øvrig vises til byrettens dom og lagmannsrettens bemerkninger nedenfor.

Den ankende part, Steinar Bastesen, har i korthet anført:

Det bestrides at det ble inngått noe forlik i saken på Grand hotell. Bastesen lovet å drøfte spørsmålet om forlik med sin advokat. Denne drøftelse førte til at kravet ble opprettholdt. Det vises til at et forlik må omfatte alle tvistepunkter, herunder saksomkostninger. Byretten har vurdert dette

riktig når den har lagt til grunn at det har formodningen mot seg at Bastesen uten videre ville frafalle sitt krav når det på det tidspunkt var påløpt omkostninger til advokat.

Oppslaget i VG 24. oktober 1997 er galt. Bastesen er ikke bøtelagt - verken en eller to ganger. Ved ikke å skille mellom person og selskap, har VG fremsatt en beskyldning om straffbart forhold som er egnet til å skade Bastesens gode navn og rykte.

Journalisten har opptrådt grovt uaktsomt. Han skaffet seg ikke det forelegget som ble rettet, heller ikke det endelige forelegget. I intervjuet med Bastesen, har Bastesen ikke sagt at han personlig har fått et forelegg. Journalisten burde ha forstått at Bastesen omtalte selskapet, men uansett hva Bastesen måtte ha sagt, må journalisten skrive riktig. Noe samtykke fra Bastesen til at avisen kunne skrive på den måten som ble gjort foreligger ikke.

Oppslaget er i strid med straffeloven § 246 og § 247, idet artikkelen er egnet til å skade både æren og omdømme.

Oppslaget er rettsstridig. Saken dreier seg om et anslag mot Bastesens lovlydighet, og beskyldningen gjelder faktiske forhold. Bastesen blir beskyldt for kvotejuks og flere brudd på saltvannsfiskeoven.

Det er vist til EMK artikkel 10 annet ledd der det fremgår at andres omdømme skal beskyttes og til EMK artikkel 6 om den såkalte uskyldspresumpsjonen.

Bastesen har vist til flere rettsavgjørelser fra Høyesterett og fra Menneskerettsdomstolen i Strasbourg uten at lagmannsretten finner det nødvendig å gå inn på disse for å angi anførselene.

Oppreisningskravet er hjemlet i skadeserstatningsloven § 3-6. Generalpreventive grunner tilsier at beløpet bør settes høyt. Ved avgjørelsen bør det sees hen til avisens omsetning og resultat. En avis bør ikke tjene penger på en ærekrenkelse, og beløpet bør derfor settes så høyt at det ikke lønner seg å fremkomme med ærekrenkende artikler.

Det er uten betydning for oppreisningsbeløpet at artikkelen senere er rettet eller presisert.

Den ankende part, Steinar Bastesen, har nedlagt slik *påstand*:

1. Bernt Olufsen dømmes til å betale oppreisning for ikke økonomisk skade til Steinar Bastesen med et beløp fastsatt etter rettens skjønn, begrenset oppad til kr 50.000,-.
2. Verdens Gang AS dømmes til å betale oppreisning for ikke økonomisk skade til Steinar Bastesen med et beløp fastsatt etter rettens skjønn, begrenset oppad til kr 500.000,-.
3. Verdens Gang AS dømmes til å hefte solidarisk for det Bernt Olufsen dømmes til å betale.
4. Ankemotpartene dømmes in solidum til å betale Steinar Bastesens saksomkostninger for byrett og lagmannsrett.

Ankemotpartene, Verdens Gang AS og Bernt Olufsen, har i korthet anført:

Prinsipalt gjøres gjeldende at saken ble avsluttet med forliket på Grand hotell 19. februar 1998. Etter at VG kort tid tidligere hadde beriktiget reportasjen, ble partene enige om at Bastesen skulle frafalle krav på oppreisning og saksomkostninger. Antakelig har Bastesen gått fra avtalen fordi VG i et senere oppslag omtalte at Bastesen hadde vært involvert i et basketak med en redaktør på en pub i Svolve. Et slikt oppslag gir ikke Bastesen anledning til å fragå avtalen.

Subsidiært anføres at det ikke dreier seg om en rettsstridig ærekrenkelse. Avisen har ikke gått utover ytringsfrihetens grenser, og det vises til at det har skjedd en merkbar utvikling i rettspraksis både i Høyesterett og innen EMD.

VGs reportasje hadde offentlig interesse og var basert på riktig faktum. Artikkelen formidlet Bastesens reaksjon på forelegget og han betraktet det slik at forelegget var rettet mot ham. Han har i intervjuet akseptert at VG beskrev hans reaksjon slik det er kommet til uttrykk i avisreportasjen.

Det faktiske grunnlag for at reportasjen er solid gjengitt. Det er utstedt forelegg for kvotejuks - og ikke første gang. Bastesen er ansvarlig for forelegget. Han er nevnt i forelegget som ansvarlig i selskapet. Han innehar alle ledende posisjoner. Det er Bastesen som må avgjøre om forelegget skal

vedtas eller ikke. Alle som kjenner fartøyet « Havliner » forbinder det med Bastesen - det er hans båt.

Den forenkling som er gjort bringer budskapet lettere frem. Artikkelen retter søkelyset mot en folkets tillitsmann som står ansvarlig for kvotejuks.

Det er viktig for pressen å formidle sammenhengen mellom politisk virksomhet og egen næringsvirksomhet. I slike tilfeller må det være tillatt å forenkle.

Ved å formidle Bastesens eget syn og å forenkle fremstillingen kan artikkelen ikke anses å være rettsstridig. Det vil være brudd på EMK om en slik artikkel ble ansett å være en rettsstridig ærekrenkelse.

Atter subsidiært bestrides at det er grunnlag for oppreisningskravet. Det vises til at artikkelen ble presisert til Bastesens tilfredshet. Under ingen omstendighet er det grunnlag for oppreisningskravet mot Olufsen personlig.

Ankemotpartene, Verdens Gang AS og Bernt Olufsen har nedlagt slik felles *påstand*:

1. Byrettens dom punkt 1 stadfestes.
2. Verdens Gang AS og Bernt Olufsen tilkjennes saksomkostninger for byretten og lagmannsretten, med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven - for tiden 12 % - fra forfall til betaling skjer.

Lagmannsretten er kommet til samme resultat som byretten, men på et annet grunnlag, og skal bemerke:

Verdens Gang og Bernt Olufsen har prinsipalt anført at det ble inngått forlik på Grand hotell 19. februar 1998 der saken ble endelig avsluttet. Det gjøres gjeldende at avtalen vil være til hinder for at Steinar Bastesen kan fremme krav knyttet til VGs avisoppslag 29. oktober 1997.

Bastesen og Olufsen er enige om at de diskuterte forlik på Grand hotell. Etter årsmiddagen i Norges Bank ble de sittende ved samme bord der det ble servert kaffe og cognac. Det er uenighet mellom partene om endelig forlik da ble inngått.

Lagmannsretten vil ta utgangspunkt i at når to parter diskuterer forlik etter en ærekrenkelse vil det være fire hovedelementer som kan være tema: Beriktigelse, erstatning for økonomisk tap, oppreisning for ikke økonomisk tap og saksomkostninger.

Et par uker før møtet på Grand hotell, den 3. februar, hadde VG inntatt et dementi eller presisering der overskriften lød: « Steinar Bastesen ikke bøtelagt ». Avisen beklaget videre at dette ikke hadde vært mer presist uttrykt i den tidligere reportasje. Bastesen bekreftet den gang, og også i retten, at han var fornøyd med beriktigelsen. Lagmannsretten legger derfor til grunn at spørsmål om beriktigelse ikke kan ha vært tema på Grand hotell. Bastesen har aldri krevd erstatning for økonomisk tap, slik at dette heller ikke kan ha vært tema. Det som kan ha gjenstått og diskutere kan bare ha vært spørsmål om oppreisning og saksomkostninger.

Olufsen har hele tiden vært konsekvent og bestemt på at oppreisning ikke kom på tale. Bastesen må tidlig har forstått at han ikke ville oppnå oppreisning forhandlingsveien. Begge parter må på tidspunktet da samtalen fant sted, ha gått ut fra at saksomkostningene ville være relativt beskjedne. Bastesens advokat hadde på det tidspunkt kun bedt om en beriktigelse og anmodet avisen om forslag til beløp til dekning av oppreisning og saksomkostninger.

Lagmannsretten legger til grunn at det eventuelt må ha vært relativt små beløp som har vært gjenstand for diskusjonen og at saksomkostninger ikke har vært spesielt tema. Tid og sted var heller ikke riktige for omfattende forliksforhandlinger.

For lagmannsretten fremstår det som sikkert at Olufsen har vært overbevist om at han inngikk en avtale på Grand hotell der Bastesen frafalt videre krav, og at denne avtalen ble markert med at partene tok hverandre i hånden. Olufsen kan bebreides noe for at han ikke sørget for å få bekreftet sin oppfatning skriftlig etter møtet. Lagmannsretten har imidlertid en viss forståelse for at det ikke ble gjort, idet det var ingen som skulle prestere noen ytelse - bare at et krav ble frafalt. I en slik

situasjon kan det være forståelig at denne oppfatning ikke bekreftes skriftlig.

Også Bastesens egen forklaring peker langt i retning av at bindende avtale ble inngått på Grand hotell. Bastesen har forklart at de to tok hverandre i hånden - ikke for å markere inngått avtale, men for at det forelå enighet om at Bastesen skulle gjøre « hva jeg kan overfor min advokat » for å få saken avsluttet.

Ærekrenkelsen gjaldt kun Steinar Bastesen personlig. Bastesen trengte derfor ikke samtykke fra andre for å inngå forlik. Om ordene har falt slik som Bastesen hevder, må Olufsen ha hatt grunn til å tro at uttalelsen bare betød at advokaten ville bli underrettet om at kravet var frafalt.

Bastesen har også forklart noe mer om sin forståelse av samtalen. Han har forklart at hans forutsetning var at VG for fremtiden ikke ville offentliggjøre lignende oppslag. Denne forutsetning har VG brutt ved å slå stort opp 29. mars 1998 at Bastesen hadde vært i basketak på pub i Svolve. Det kan være noe tvilsomt om en slik forutsetning er gjort synbar for Olufsen, men for lagmannsretten fremstår det som problematisk å forstå at det er knyttet forutsetninger til en forståelse, samtidig som forståelsen bestrides. Tvert imot kan dette tyde på at forliksavtale var inngått.

Lagmannsretten har delt seg i et flertall og et mindretall når det gjelder hva som ble avtalt mellom partene den 19. februar 1998.

Flertallet, den samlede rett med unntak av ekstraordinær lagdommer Vefling, har etter en samlet vurdering funnet at det er mer sannsynlig at avtale er inngått slik Olufsen hevder enn at det ikke er det. VG og Bastesen vil derfor få medhold i sin prinsipale påstand. Flertallet vil imidlertid, uten at det er spesielt anført, tilføye at Bastesen også etter sin egen fremstilling av samtalen må være bundet til et forlik ved sin etterfølgende passivitet.

Bastesen har, som nevnt, selv sagt at han sa til Olufsen at han skulle gjøre hva han kunne for å få saken avsluttet. Hvis Bastesen til tross for at han skulle gjøre hva han kunne, av en eller annen grunn, ikke klarte å få det til, må det pålegges han en klar aktivitetsplikt. Etter møtet i februar gikk det nesten fire måneder før VG og Olufsen hørte mer om saken, og da i form av stevning. Dette er så langt tid at selv om man legger Bastesens forklaring til grunn, må VG og Olufsen ha hatt grunn til å tro at Bastesen ikke hadde støtt på problemer og at de således kunne innrette seg etter det. En utenlandsreise for Bastesen kan ikke suspendere en slik aktivitetsplikt. Hensynet til den annen part tilsier at det må gis underretning innen rimelig tid dersom Bastesen ikke skulle lykkes med å få avsluttet saken.

Mindretallet - ekstraordinær lagdommer Vefling - finner det ikke sannsynliggjort at Bastesen ved kaffebordet etter middagen på Grand hotell 19. februar 1998 uforbeholdent frafalt sitt krav. Mindretallet er enig i, og henviser til, byrettens bemerkninger på dette punkt. For lagmannsretten forklarte Bastesen at han og ansvarlig redaktør Olufsen da de skiltes denne kvelden tok hverandre i hånden fordi han, Bastesen, skulle gjøre sitt beste overfor sin advokat for å få bilagt saken. Hensett til tid og sted for samtalen var det etter mindretallets mening nærliggende og naturlig for Bastesen å ta et forbehold om at han før endelig avgjørelse måtte ta en runde med sin advokat. Det legges i denne sammenheng en viss vekt på at det var Olufsen som, i henhold til egen forklaring, tok opp saken ved kaffebordet. Det forhold at Bastesen ikke senere ga Olufsen nærmere beskjed om utfallet var lite skjønnsomt, men det alene kan etter mindretallets mening ikke medføre at kravet er bortfalt.

Den samlede rett finner etter det resultat lagmannsrettens flertall er kommet til, at det ikke er nødvendig verken for flertallet eller mindretallet å ta stilling til de øvrige spørsmål som er reist i saken.

Anken har vært forgjeves og saksomkostninger blir å avgjøre etter tvistemålsloven § 180 første ledd. Dette innebærer at Steinar Bastesen skal ilegges omkostninger for lagmannsretten, idet den samlede rett ikke finner at det foreligger særlige omstendigheter som burde fritta ham for erstatningsplikten.

Advokat Falch har inngitt omkostningsoppgave på kr 98.460,-, hvorav kr 92.460 (inkludert merverdiavgift) er salær. Oppgaven legges til grunn.

Steinar Bastesen pålegges videre å betale saksomkostninger for byretten, jf. tvistemålsloven

§ 172 første ledd. Bestemmelsens annet ledd er vurdert, men kan ikke sees å få anvendelse.

Advokat Falch har inngitt omkostningsoppgave for byretten med kr 114.000,- hvorav kr 108.000,- er salær. Oppgaven legges til grunn.

Utgifter til meddommere blir å dekke av Steinar Bastesen.

Dommen er avsagt under slik dissens som fremgår ovenfor.

Domsslutning:

- 1. Byrettens dom pkt. 1 stadfestes.*
  - 2. I saksomkostninger for lagmannsretten betaler Steinar Bastesen til Verdens Gang AS og Bernt Olufsen 98.460 - nittiåttetusenfirehundreogseksti - kroner med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven, p.t. 12 % fra forfall til betaling skjer. I tillegg kommer utgifter til meddommerne.*
  - 3. I saksomkostninger for byretten betaler Steinar Bastesen til Verdens Gang AS og Bernt Olufsen 114.000 - etthundreogfjortentusen - kroner med tillegg av renter etter forsinkelsesrenteloven, p.t. 12 % fra forfall til betaling skjer.*
  - 4. Oppfyllelsesfristen for punkt 2 og 3 er 2 - to - uker fra dommens forkynnelse.*
-